

ХАНС КРИСТИАН АНДЕРСЕН БЪЗОВА МАЙЧИЦА

Превод от датски: Светослав Минков, —

chitanka.info

Имаше някога едно момче. Веднъж то излезе на разходка, намокри си нозете и настина. Никой не можа да разбере как стана това, защото времето беше съвсем сухо. Майка му го съблече, сложи го в леглото и поръча да донесат чайника, за да му свари чаша бъзов чай, който щеше да го стопли. В това време в стаята влезе добрият старец, който живееше в горния етаж на същата къща. Той живееше съвсем самотно и нямаше челяд, но обичаше много децата и знаеше чудесни приказки, които разказваше тъй майсторски, че беше драго да го слушаш.

— Хайде сега, изпий си чая — рече майката, — след туй ще чуеш една хубава приказка.

— Да, стига само да знаех някоя нова приказка! — отвърна старецът, като кимна весело с глава. — Но где си е измокрил малкият нозете? — попита той майката.

— Кой знае? Не мога да разбера и аз — каза майката.

— Ще ми разкажете ли приказка? — попита момчето.

— Да, само че преди това ще трябва да ми кажеш дълбока ли е вадата в уличката, дето се намира вашето училище?

— Точно една педя на най-дълбокото място — отговори момчето.

— Ето где сме си измокрили нозете — рече старецът. — Сега трябва да ти разкажа приказката, само че не зная нито една нова.

— Вие можете да я измислите веднага — извика момчето. — Мама казва, че вие правите приказки от всичко, което видите или до което се докоснете.

— Да, но такива приказки не струват нищо. Истинските идат сами. Почукат по челото ми и кажат: „Ето ме!“.

— Ами няма ли някоя да почука скоро? — каза момчето.

Майката се засмя и сложи в чайника бъзов цвят.

— Разкажете! Разкажете! — замоли детето.

— Добре щеше да бъде, ако приказката дойдеше сама. Но тя е горделива. Идва само когато ѝ се иска... Чакай! — извика той изведнъж. — Ето я! Виж, тя седи в чайника.

И малкото момче погледна към масата. Капакът на чайника почна да се издига и под него изскочиха свежи и белички бъзови цветчета. Те пуснаха на всички страни дълги клончета, които излизаха дори и през носа на чайника и ставаха все по-големи и по-големи. Скоро се образува цял бъзов храст — същинско дърво! Дървото се

разклони чак до самия креват и разгъна завесите. Какво чудно ухание се разля из буйно цъфналите цветчета! А в средата на дървото седеше стара жена с усмихнато лице, облечена в някаква чудна рокля: цялата зелена като листата на бъзовия храст и обсипана с големи бели цветове. На пръв поглед не можеше да се познае дали това беше рокля, или зеленина и живи бъзови цветчета.

— Коя е тая жена? — попита малкото момче.

— Римляните и гърците я наричаха Дриада — рече старецът, — но днес това име не е много известно. Извън града, в моряшкото предградие, тая жена е позната под друго име: там я наричат Бъзова майчица. Виж я хубаво и слушай какво ще ти разкажа.

— Точно такава голямо цъфнало дърво расте в дъното на едно бедно дворче в моряшкото предградие. През един хубав слънчев следобед под него седяха дядо и баба — стар моряк с жена си. Те имаха вече правнуци и скоро щяха да празнуват златната си сватба, само че не помнеха добре деня и числото. А Бъзовата майчица седеше, както сега, на дървото и гледаше усмихната. „Аз зная кога е вашата златна сватба“ — говореше тя. Но старците не я чуваха. Те си приказваха за някогашните времена.

— Помниш ли? — рече старият моряк. — Тогава ние с теб бяхме още съвсем малки, тичахме и играехме навсякъде заедно. Това беше в същия тоя двор. Помниш ли как сядяхме в земята мънички пръчици и клончета и си правехме градинка?

— Да — отвърна бабата. — Помня много добре как поливахме клончетата. Едно от тях беше бъзово. То пусна корен, раззелени се и се превърна в това голямо дърво, под което седим сега с тебе.

— Вярно! — каза мъжът. — А там в ъгъла имаше каче с вода. В него плаваше моето корабче, което сам си бях направил от дърво. Ех, че хубаво бягаше по водата! А скоро и аз трябваше да отплавам.

— Да, но преди туй ние ходихме на училище и се учехме — промълви жената.

— И скоро след това аз трябваше да замина за дълги години далеч от родината.

— Да, аз често плачех за теб — рече тя. — Мислех си, че ти си умрял и че лежиш на дъното на морето. Колко често съм ставала нощем, за да видя дали ветропоказателят се върти. И той наистина се въртеше, но ти не се връщаше. И досега още си спомням как веднъж

валеше проливен дъжд. Боклукчията дойде в двора на къщата, където слугувах. Аз слязох по стълбата със сандъчето смет и застанах на вратата: ужасно време беше! И не щеш ли, докато аз стоях там, дойде пощенският раздавач и ми подаде писмо от теб! Много дълго беше пътувало то. Разтворих го и започнах да чета. Хем се смеех, хем плачех — тъй весело ми беше. Ти пишеше, че си в топлите страни, където расте кафето. Хубаво трябва да е било там! Разправяше ми още много неща и аз сякаш виждах всичко пред себе си. А дъждът продължаваше да се лее като из ведро и аз все стоях до вратата със сандъчето смет. Изведнъж някой се приближи до мен и ме прегърна.

— Да, и ти му завъртя такава плесница, че искри изхвъркнаха от очите му.

— Та аз не знаех, че си ти... Ти беше пристигнал заедно с писмото си. И какъв хубавец бе станал! Но ти и сега си такъв... Из джоба ти се подаваше жълта копринена кърпа, а на главата ти лъщеше мушамена шапка. Същински франт! Господи, какво време беше и как изглеждаше нашата улица!

— После ние се оженихме — каза старецът. — Помниш ли? И след туй ни се роди първото момче, а подир него се заредиха: Мари, Нилс, Петер, и Ханс-Кристиан.

— Да, и те пораснаха и станаха добри хора, които всички обичат.

— И на тях се родиха деца — продължаваше старецът. — Това са нашите внуци, които са също такива юнаци. Ако се не лъжа, нашата сватба стана тъкмо по това време на годината.

— Да, днес е вашата златна сватба! — каза Бъзовата майчица и мушна глава между двамата старци, които помислиха, че това е тяхната съседка. Те се погледнаха и се хванаха за ръце. Скоро дойдоха децата и внучетата. Те знаеха много добре, че днес е денят на златната сватба на старците и още сутринта ги бяха поздравили за празника, но двамата стари съпрузи бяха забравили вече това, макар че помнеха ясно всичко, което се бе случило преди години.

Бъзовият храст пръскаше чудно ухание, а залязващото слънце грееше в лицата на старците и ги обливаше с руменина. Най-малкото внуче скачаше около дядо си и баба си и радостно подвикваше, че тая вечер у тях ще има богата вечеря с топли картофчета. И Бъзовата майчица кимаше с глава от храста и викаше заедно с всички „ура“!

— Но туй съвсем не е приказка! — рече малкото момче, когато старецът свърши.

— Така казваш ти — отвърна разказвачът, — но я да попитаме Бъзовата майчица!

— Това не беше приказка! — каза Бъзовата майчица. — Но сега ще започне и приказката, защото от действителността се раждат най-чудните приказки. Иначе моят прекрасен бъзов храст не би могъл да израсне из чайника.

И при тия думи Бъзовата майчица дигна момчето от леглото и го сложи на гърдите си. Бъзовите клонки, обсипани с цветове, се съединиха изведнъж и образуваха гъста беседка, която литна заедно с двамата във въздуха. Колко хубаво беше! Бъзовата майчица се превърна в малко прекрасно момиченце, но рокличката му си остана все същата — зелена и цяла обсипана с бели цветчета. На гърдите си имаше истински бъзови цветове и венец от същите такива цветове обвиваше златистите ѝ къдри. Очите ѝ бяха големи и сини — да, тя беше много хубава! Тя целуна момчето, което стана на една възраст с нея, и двамата почувстваха еднаква радост.

Ръка за ръка излязоха те от беседката и се намериха в прекрасната градина край бащината къща. На една зелена поляна съгледаха бастуна на бащата, подпрян на едно дърво. За децата тоя бастун беше сякаш жив. Те го яхнаха и в същия миг блестящата му дръжка се превърна в цвилеца конска глава с развяна черна грива. Отдолу израснаха веднага стройни и силни нозе и децата се намериха на силен и игрив кон, който ги понесе в галоп из поляната.

— Сега ние ще отидем много далеч! — рече момчето. — Ще отидем в оня рицарски чифлик, дето бяхме миналата година.

И те препуснаха из поляната, а малкото момиче, което, както знаем, не беше никоя друга освен Бъзовата майчица, говореше непрестанно:

— Ето ни и на село. Виждаш ли селската къщица с голямата печка, която наднича като грамадно яйце през стената и гледа към пътя. Бъзовият храст разстила клони над къщицата, а петелът рови из пръстта и търси храна за кокошките си. Гледай го как се надува!... А ето и черквата! Тя се издига на високия хълм под големите дъбове, един от които е вече полуизсъхнал... Ето и ковачницата! Виж как гори

огънят и как полуголи хора размахват тежки чукове. Искрите се сипят като дъжд. Но да вървим нататък — към рицарския чифлик!

И всичко, за което разправяше момичето, се носеше пред очите им. Малкото момче виждаше всичко, макар че те обикаляха само около поляната. След това те отидоха в една странична пътека и изкопаха в земята малка градинка. Момичето извади от венеца около главата си няколко бързови цветчета и ги посади в пръстта, а цветчетата започнаха да растат също както у ония старци, за които се разправяше по-рано. Сетне децата се хванаха за ръце и тръгнаха да се разхождат, но не към кръглата кула и във Фредериксбергската градина. Не, момичето прегърна момчето, издигна се с него във въздуха и двамата обиколиха цяла Дания. Пролетта се сменяше с лято, есента — със зима и хиляди картини се оглеждаха в очите и в сърцето на момчето, а момичето пееше през всичкото време:

Това ти никога не ще забравиш!

И през целия път техният бързов храст ухаеше тъй сладко и тъй омайно! Разбира се, момчето виждаше и рози, и зелени букови дървета, но бързовият храст ухаеше по-силно от всичко, защото неговите цветчета обкичваха гърдите на момичето, до което малкото момче притискаше често главата си.

— Хубаво е тук през пролетта! — каза девойката и те се намериха в една раззеленена букова гора. В нозете им се белееха кокичета, а из тревата надничаше иглика. — О, ако пролетта можеше да царува вечно в прекрасните букови гори на Дания!

— Хубаво е тук през лятото! — каза девойката и те минаха край господарското имение с някогашен рицарски замък. Високи стени и зъбчати кули се оглеждаха в тихите езера, по които плуваха лебеди, извиващи често глави към тъмните прохладни пътеки на градината. Житните нивя се вълнуваха от вятъра като море, из рововете пъстрееха червени и жълти цветчета, по плетищата се виеше див хмел и цъфнал бръшлян. Вечерта на небето изплува ясен месец, а из ливадите се разнесе сладък мирис на прясно сено. Това не се забравя никога!

— Хубаво е тук наесен! — каза малкото момиче и небето стана два пъти по-високо и по-синьо, а гората пламна в чудесни червени и

жълти багри. Ловджийски кучета сновяха из нея по всички посоки. Цели ята птици се носеха с крясък над хълмовете, където старите камъни бяха обрасли с къпини. Морето изглеждаше тъмносиньо и беше покрито от кораби с бели платна. По харманите седяха стари жени, момичета и деца, които чистеха хмел и го хвърляха в големи съдове. Младите пееха песни, а старите разказваха приказки за троли и таласъми. По-хубаво никъде не можеше да бъде!

— Хубаво е тук през зимата! — каза малкото момиче и всички дървета се покриха със скреж, та заприличаха на бели корали. Снегът хрущеше под нозете, сякаш всички хора бяха обути в нови обуца. От небето се сипеха една след друга падащи звездици. Из къщите запалиха свещичките на елхи, отрупани с подаръци, и тогава започнаха песни и веселби. По селата, в селските хижи се разнесоха звуци на цигулка, младите лудуваха и играеха. Дори и най-бедните деца казваха: „Колко хубаво е през зимата!“.

Да, хубаво беше навсякъде! И девойката показва на момчето всичко. Бъзовият храст ухаеше както по-рано и червеното знаме с бял кръст се развяваше непрекъснато — същото онова знаме, под което старият моряк беше плавал някога по морето. И ето, момчето стана юноша и трябваше да тръгне по белия свят — далече-далече, в ония страни, където расте кафето. Но на прощаване девойката откъсна от гърдите си едно бъзово цветче и му го даде за спомен. Момъкът го скри в една книга и после, когато искаше да разгърне книгата в чуждите земи, тя винаги се отваряше на онова място, където лежеше цветчето. И колкото повече момъкът гледаше това цветче, толкова по-свежо и по-ухаещо ставаше то и на странника се струваше, че вдишва мирис от горите на далечната си родина. Между листенцата на малкото цвете му се явяваше лицето на синеоката девойка, той сякаш чуваше гласа ѝ, който му шепнеше: „Хубаво е тук през пролетта, през лятото, през есента и през зимата!“ И хиляди картини се носеха през паметта му.

Тъй минаха много години. Момъкът стана старец и седеше под цъфналия бъзов храст. Те държаха ръцете си и говореха за някогашните дни и за златната си сватба, както старците от малката къщица в моряшкото предградие. Едно малко момиченце със сини очички и с бъзови цветчета в косите седеше над тях в храста, кимаше им с глава и говореше: „Днес е вашата златна сватба!“.

Сетне момиченцето измъкна из венеца си две цветчета и ги целуна. Те заблестяха отначало като сребро, после — като злато и когато то ги сложи на главите на старците, всяко цветче се превърна в златна корона. И двамата старци седяха като цар и царица под цъфналия храст и дядото разказваше на бабата историята за Бъзовата майчица също тъй, както нему я бяха разказали някога, когато той беше още дете. И старците намираха, че тая история напомня много историята на техния собствен живот и тъкмо тая прилика им харесваше най-много от всичко.

— Да — рече малкото момиче от храста. — Едни ме наричат Бъзовата майчица, други — Дриада, но същинското ми име е Спомен. Аз седя на дървото, което расте непрекъснато, аз помня всичко и мога да разказвам за всичко! Но я ми покажи сега цветчето, да видя дали си го запазил.

И старецът разтвори своята книга — бъзовото цветче лежеше в нея все тъй свежо, сякаш беше току-що откъснато. И Спомена кимна с глава, а старците със златните корони седяха, озарени от пурпурната светлина на залеза. Очите им се затвориха и... и... но тук приказката свършва!

Малкото момче продължаваше да лежи в леглото си и не можеше да разбере дали всичко туй му се беше присънило, или все още слушаше приказката на добрия старец. Чайникът си стоеше както порано на масата, но в него нямаше вече бъзов храст. Старецът стана от стола и си отиде.

— Колко хубаво беше всичко това! — каза малкото момче. — Мамо, аз бях в топлите страни!

— Вярвам! — рече майката. — Когато изпиеш две чашки горещ бъзов чай, не е мъчно да отидеш в топлите страни. — И тя го загърна грижливо с одеялото, за да не изстине. — Ти хубаво си поспа, докато аз се разправях със стареца дали всичко туй е истинска случка, или приказка.

— А де е Бъзовата майчица? — попита детето.

— В чайника! — отвърна майката. — И нека там си остане!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.